

Norsk Folkehjelp

FAGFORBUNDET

FAGFORBUNDET

Årsrapport 2021

Nei til munnkurv!

Også i 2021 gjorde flere regimer det de kunne for å kneble sine kritiske røster.

Globalt sett mister stadig flere uavhengige organisasjoner retten til fri tale og fri organisering. I oktober utpekte Israel seks palestinske organisasjoner som terrororganisasjoner på grunn av deres påståtte bånd til PFLP, et politisk parti på Israels terrorliste. Flere europeiske land, også Norge, krevde bevis for påstandene. Pr. mars 2022 er fortsatt ingen bevis lagt fram. Men Israel oppnådde den ønskede effekten om å strupe økonomisk støtte til det palestinske sivilsamfunnet, og langt på vei å få kneblet de seks organisasjonene.

Sammen med Fagforbundet støtter vi palestinske kvinner, bønder, fiskere, studenter og ungdom. Vi belyser de folkerettsstridige bosettingene og Norges økonomiske bånd til okkupasjonen. Arbeidet mot norske og internasjonale investeringer i bosettingene er et felles solidaritetsarbeid som gir resultater.

For Norsk Folkehjelp står samarbeidet med fagbevegelsen i en særstilling. Avtalen med Fagforbundet er den mest omfattende vi har. Fra 2021 er støtte til kvinner og unge i Sør-Sudan med i samarbeidsavtalen vår.

Stor takk til medlemmer, tillitsvalgte og ambassadører i Fagforbundet for et fruktbart samarbeid!

Henriette Killi Westhrin
generalsekretær

Redaksjon: Inger Sandberg og Are Stranden,
Norsk Folkehjelp, Ingunn Eriksen, Fagforbundet
Layout: Magnolia design as

Forsida: Når faller neste bombe? Fra Gaza i mai 2021.
(Foto: Mohammed Zaanoun)

Alvorlige tilbakeslag for Palestina

Intet tyder på at Israels 55 år lange okkupasjon av Vestbredden, Øst-Jerusalem og Gazastripen står foran en avslutning. Intet tyder på at den 15 år lange blokaden av Gaza snart vil bli hevet. Det er ingen utsikt til reelle fredsforhandlinger mellom Israel og de palestinske selvstyremyndighetene.

Derimot tyder alt på at antallet bosettere på Vestbredden stadig vil øke, at israelske styrker vil fortsette å rive palestinske hus, konfiskere fruktbar, palestinsk jord og ødelegge palestinske fiskebåter. Israelske myndigheter vil stadig svarteliste og trakassere palestinske, israelske og internasjonale menneskerettighets-

organisasjoner. Den folkerettsstridige separasjonsmuren står fortsatt like støtt.

HUSØDELEGGELSER, BOSETTERVOLD OG APARTEID

I 2021 var det over 500 rapporterte tilfeller av vold mot palestinere fra israelske bosettere på Vestbredden. Tidlig i mai

PROGRAMSTØTTE PALESTINA

Gaza byr mange paradokser: Høye, moderne nybygg side om side med utbombede hus. Det amerikanske firmaet Caterpillar er verdens største produsent av bygge- og anleggsmaskiner. De har levert maskiner til den israelske hæren, og deres gravemaskiner brukes ofte til å rive ned palestinske hus i Øst-Jerusalem og på Vestbredden. Caterpillar står på boikottlista til den internasjonale solidaritetsbevegelsen over firmaer man ikke bør handle med.

truet Israel med å kaste ut flere familier fra området Sheikh Jarrah i Øst-Jerusalem. Palestinernes anmeldelser blir ofte stoppet i det israelske rettsvesenet. Mange saker blir heller aldri anmeldt, da palestinerne har få illusjoner om at de vil makte å vinne fram i det israelske rettssystemet.

Vel 20 prosent av befolkningen i Israel er palestinere. Også innenfor Israels grenser opplever palestinerne husødeleggelser og fordrivelse, særlig rundt Negev-ørkenen i sør. Israelske menneskerettighetsorganisasjoner som står opp mot okkupasjonen, blir

hindret av myndighetene i sitt legitime arbeid. Også de blir trakassert, svartelistet og forfulgt.

Det har lenge vært uklart om Den internasjonale straffedomstolen i Haag, *International Criminal Court (ICC)*, har villet forholde seg til anklagene om at Israel begår krigsforbrytelser under sine angrep mot Gaza. 3. mai uttalte Fatou Bensouda, domstolens sjefsanklager, at de nå vil undersøke mulige krigsforbrytelser begått i Palestina, både av israelske og av palestinske myndigheter.

FAKTA OM PALESTINA

Offisielt navn: Palestina, består av Vestbredden og Gazastripen. Vestbredden er kontrollert av partiet Fatah, Gazastripen av partiet Hamas

Flateinnhold: 6 220 km² (Vestbredden 5 860 km², Gazastripen 360 km²) (Norge 323 802 km²)

Folketall: Ifølge Palestinas Statistiske Sentralbyrå 5,35 millioner (Vestbredden 3,188 millioner, Gaza 2,166 millioner) Norge 5,45 millioner. Ifølge Human Rights Watch bor det 667 000 illegale bosettere (Vestbredden og Øst-Jerusalem).

Språk: Arabisk (offisielt), hebraisk, engelsk

Religion: Gaza: ca. 98 % muslimer (i hovedsak sunnier), 2 % kristne
Vestbredden: ca. 85 % muslimer (i hovedsak sunnier), 13 % jødisk (israelske bosettere) og 2 % kristne

Gjennomsnittsalder: 18 år på Gazastripen, 22 år på Vestbredden (39 år i Norge)

Forventet levealder: 76 år på Vestbredden, 75 år på Gazastripen (82 år i Norge)

BNP pr. innbygger: 3 240 USD (2020), Israel 44 169 USD (2020), Norge 67 329 USD (2020)

Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World Factbook

Året 2021 aktualiserte spørsmålet om Israel er en apartheidstat. Human Rights Watch og den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem ga begge ut rapporter som stemplet Israels politikk overfor palestinerne som apartheid, i de okkuperte områdene så vel som i Israel. Debatten flammert opp igjen i januar 2022 da Amnesty International la fram en rapport om at Israel praktiserer apartheid. Israel avviste umiddelbart rapportene som antisemittiske og grunnløse.

ENDA ET UTSATT VALG

I januar 2005 ble Mahmoud Abbas (87) fra partiet Fatah valgt som president i det palestinske selvstyreområdet, tre måneder etter Yassir Arafats død. Valgperioden er fire år, og Abbas har nå sittet 13 år på overtid uten noe nyvalg. Folks oppslutning om ham har vært markant synkende over lang tid. Palestinere flest anser selvstyremyndighetene som korrupte, med en gjeng gamle menn som desperat klamrer seg til makten.

Etter press fra FNs generalforsamling og EU kunngjorde Abbas i januar nyvalg til Palestinas nasjonalforsamling 22. mai og presidentvalg 31. juli. Men 2. mai avlyste Abbas valgene, til stor skuffelse og høylytte protester. Presidentens begrunnelse var at Israel nektet palestinerne i Øst-Jerusalem å stemme. En annen årsak kan være at Mahmoud Abbas ikke lenger har kontroll over Fatah, og fryktet at han kunne komme til å tape valget. Foreløpig ser det ut til at ingen yngre arvtakere står klare til å ta over ledelsen etter Abbas i Fatah og PLO, Den palestinske frigjøringsorganisasjonen.

9. desember ble det imidlertid gjennomført lokalvalg i landsbyene på Vestbredden. I 60 av 376 landsbyer var det ingen kandidater som stilte, og i 162 landsbyer var det bare én liste. Dermed var det kun i 154 landsbyer at velgerne hadde noe reelt valg. Hamas boikottet valget i protest mot de avlyste valgene. Lokalvalgene foregår i to omganger, med valg i byene i mars 2022.

Også palestinske myndigheter er engstelige for sine uavhengige aktivister, og slår hardt ned på dem de anser som farlige. Den kjente menneskerettighetsaktivisten Nizar Banat arbeidet med å dokumentere korrupsjon i selvstyremyndighetene. I juni ble han halt ut av senga midt på natta og banket opp av palestinske sikkerhetsstyrker i Hebron. Banat døde senere av volden han ble utsatt

for. Drapet vakte meget sterke reaksjoner og utløste omfattende protester.

SHEIKH JARRAH OG KRIGEN MOT GAZA

Sheikh Jarrah er ett av flere omstridte boligområder i Øst-Jerusalem. Hvem som har juridisk rett til å bo der, har versert i israelske domstoler helt fra 1982. Konflikten tar utgangspunkt i et eiendomssalg i 1876, hjem gitt av Jordan til fordrevne palestinere i 1948 og av FN i 1967. I 2008 startet israelske myndigheter tvangsutkasting av flere palestinske familier. I 2021 fastslo en israelsk rettsinstans at flere hundre palestinere nå måtte flytte ut av området. Dette utløste umiddelbart sterke protester i Jerusalem, på Vestbredden og i Gaza, men også fra den israelske og den internasjonale solidaritetsbevegelsen.

Al Aqsa-moskeen på Tempelhøyden er et politisk høysensitivt område i Gamlebyen i Jerusalem. Her planla jødiske ekstremister en flaggmarsj 10. mai, som ble avlyst i siste indre. 300 palestinere ble arrestert i uroen som fulgte, 21 israelske politifolk ble skadet. Kombinert med spenningen om Sheikh Jarrah utløste urolighetene på Tempelhøyden raketter fra Islamsk Jihad og Hamas' væpnede fløy fra Gaza mot Israel.

Israel svarte med kraftige luftangrep mot Gazastripen 10. – 21. mai. Dette ble den alvorligste væpnede konflikten mellom Israel og militante fraksjoner i Gaza siden krigen i 2014. Bombene kostet 243 palestinere livet, over 2000 ble skadet, derav ca. 600 barn. I Israel ble 12 drept og 710 skadet. De israelske luftangrepene traff 58 skoler, 9 sykehus og 19 helseklinikker – enda en gang ble livsviktig infrastruktur lagt i ruiner på Gazastripen.

I flere år har Norsk Folkehjelp informert sivilbefolkningen om hva de kan gjøre for

å beskytte seg best mulig og forebygge de største skadene fra eksplosive våpen. Fagforbundet og Norsk Folkehjelp sendte ut en felles pressemelding 21. mai: *Sivile kan aldri være et mål og må beskyttes. Bombingen må stanse nå!* Fagforbundet bevilget 100 000 kroner til akutt nødhjelp – mat, vann og hygieneartikler, og senere en million kroner til reparasjon av ødelagte fiskebåter.

I mai feiret Israel ferdigstillingen av et underjordisk gjerde langs sin grense mot Gazastripen. Gjerdet har vært under arbeid siden krigen i 2014, angivelig for å hindre militante styrker fra Gaza i å kunne ta seg inn i Israel gjennom underjordiske tunneler.

FØLGER AV PANDEMIEN

Palestina ble hardt rammet av korona også i 2021. Flere nedstenginger, reiserestriksjoner og stengte skoler hadde store negative følger. Ifølge FN ble 622 175 mennesker smittet i Gaza og på Vestbredden i løpet av 2021, og det var 5320 koronarelaterte dødsfall.

Gazastripen er ett av verdens mest trangbødde områder, med over to millioner mennesker på bare 360 km². Under slike forhold er sosial distansering og andre smitteverntiltak svært vanskelige å etterleve. I tillegg kommer at mange palestinere er skeptiske til vaksiner.

YTRINGSROMMET DRAMATISK INNSKRENKET

22. oktober holdt den israelske forsvarsministeren Benny Gantz en overraskende pressekonferanse. Her terrorstemplet Israel seks palestinske menneskerettighetsorganisasjoner: *Addameer Prisoner Support and Human Rights Association, Al-Haq, Bisan Center for Research and Development, Defense for Children International-Palestine, Union of*

Agricultural Work Committees (UAWC) og Union of Palestinian Women's Committees (UPWC).

Dette er organisasjoner som kjemper for palestineres rettigheter – for barn, kvinner, bønder, fiskere og politiske fanger. Gantz begrunnet terrorstempelingen med at ledelsen i disse seks organisasjonene er 'fordekte støtte-spillere' for det palestinske partiet *Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP)*, et radikalt politisk parti med en væpnet fløy. PFLP har flere ledere på livstid i israelske fengsler.

De seks organisasjonene, EU, FNs høykommissær for menneskerettigheter, andre menneskerettighetsorganisasjoner og internasjonal fagbevegelse reagerte sterkt og etterlyste bevis. Til dags dato har Israel ikke lagt fram noen slike bevis.

Israel bruker sin egen antiterrorlovgivning til å sverte og delegitimere internasjonalt respekterte organisasjoner fra det palestinske sivilsamfunnet.

Dette arbeidet har nå blitt mye farligere og ytringsrommet markant trangere, både for palestinske og israelske menneskerettighetsaktivister. I 2021 ble 260 palestinske journalister angrepet og skadet av israelske soldater, derav 13 under krigen mot Gaza i mai.

UAWC er en mangeårig partner i samarbeidsprosjektet mellom Fagforbundet og Norsk Folkehjelp. Midt på natta 7. juli ble kontoret til UAWC i Ramallah raidet og stengt av israelske sikkerhetsstyrker.

Ledere og ansatte i de andre terrorlistede organisasjonene er utsatt for lignende represalier. UPWCs leder satt uten lov og dom i israelsk fengsel fra høsten 2020 og i hele 2021.

Foto: Norsk Folkehjelp

Under vanskelige forhold fortsetter palestinske bønder å dyrke sin egen jord.

REAKSJONER FRA FAGFORBUNDET OG NORSK FOLKEHJELP

Fagforbundet og Norsk Folkehjelp ba umiddelbart norske myndigheter fordømme og kreve at Israel må trekke tilbake terrorstempelingen av de seks organisasjonene. Videre ba vi norske myndigheter fortsette norsk økonomisk støtte til Al-Haq, UAWC og Defense for Children International-Palestine, samt oppfordre det internasjonale samfunnet til å gjøre det samme.

Flere land har slått fast at Israel ikke har lagt fram bevis for terrorforbindelser, men de internasjonale reaksjonene har vært skuffende svake, også fra den norske regjeringen. I januar 2022 stanset regjeringen i Nederland all økonomisk støtte til UAWC, til tross for at en regjeringsoppnevnt komité ikke fant bevis for organisatoriske bånd mellom UAWC og PFLP. Stansen i støtte ble begrunnet med 'manglende åpenhet fra UAWC om individuelle forbindelser mellom UAWC og PFLP'.

Fagforbundet og Norsk Folkehjelp har nominert Al-Haq til Raftoprisen for 2022. Siden 1987 har denne prisen vært delt ut til en person eller en organisasjon som arbeider for å fremme menneskerettighetene, til minne om fredsaktivist og professor Thorolf Rafto (1922 – 1986).

FAGFORBUNDETS STØTTE

Fagforbundet støtter fortsatt UAWC og Students' Forum Institute (SFI). Nye partnere fra 2021 er AISHA (Association for Women and Child Protection) og General Union of Cultural Centres (GUCC) på Gazastripen. AISHA arbeider for reell likestilling og mot vold overfor kvinner og barn. GUCC arbeider for kvinners og ungdoms rettigheter, primært gjennom kulturelle uttrykk.

AISHA

Vold mot kvinner er et stort problem også i Palestina. Langvarig okkupasjon, blokade, høy arbeidsledighet, fattigdom og ulevelige livsvilkår fører til at kvinner og barn er i risikogruppen for vold i nære relasjoner.

I ulike rapporter melder kvinner i Gaza om økt vold etter Israels bombing, men også i perioder hvor området har få timer med strøm. Samfunnet er patriarkalsk, og i praksis er det straffefrihet for vold i familien.

AISHA utfordrer denne straffefriheten. De tilbyr støtte til kvinner i Gaza som har opplevd kjønnsbasert vold, og bidrar til å utfylle det magre tilbudet til kvinner og barn som trenger psykososial støtte. AISHA tilbyr individuell psykologisk rådgivning, familieterapi, prevensjonsrådgivning, diagnostisering, akutt nødhjelp i form av kontanter, mobiltelefoner, høreapparater og ulike hygieneartikler. De legger stor vekt på at all hjelp må tilbys på en sensitiv og verdig måte.

I 2021 bistod AISHA 40 kvinner med mental rådgivning. De kjørte en aktiv 16-dagers kampanje mot kjønnsbasert vold som forberedelse til sin årlige markering av 25. november, FN-dagen for avskaffelse av vold mot kvinner. Ungdomsekteskap er en svært ømtålig sak i de mest konservative lokalsamfunnene på Gazastripen. AISHA gjennomførte fem samlinger med dette som tema, med 165 deltakere – 110 kvinner og 55 menn. De forberedte en informasjonsbrosjyre om hvorfor ungdomsekteskap er skadelig både for jenter og gutter. 44 barn og unge mellom 10 og 17 år deltok i psykososiale støttemøter.

GUCC

GUCC ble etablert i 1997 som en paraplyorganisasjon for å utvikle det kulturelle ungdomsarbeidet på Gazastripen. I dag har de kontakter også på Vestbredden. Palestinerne har alltid vist politisk utholdenhet og stor motstandskraft. Både deres kultur og deres natur er utsatt for angrep fra okkupasjon og blokade, men de gjør sitt beste for å ta vare på sine tradisjoner, sin humor og sin lidenskap for lokalsamfunnet. Gamle

kulturminner i Gaza står i fare for å bli ødelagt, både av israelske bomber og manglende midler til vedlikehold. Folk i Gaza er slitne, men gjennom varierte kulturaktiviteter bidrar GUCC til å motvirke folks fortvilelse og oppgitthet.

Palestina er et mannsdominert samfunn, men palestinske kvinner evner å kombinere kampen mot israelsk okkupasjon med arbeidet for økt likestilling i sine egne lokalsamfunn og på hjemmebane. GUCC har som mål å øke respekten for ungdom og kvinners avgjørende rolle i samfunnet.

I 2021 valgte GUCC kampen mot kjønnsbasert vold som hovedtema. De signerte avtaler med 12 lokale partnere om en aktiv holdningskampanje mot vold mot kvinner. GUCC er aktive på å mobilisere menn, da mennene er sentrale for endring av et gammeldags kjønnsrollemønster. De bruker kunstneriske uttrykk som teater, opera, noveller og korte radioprogram for å bevisstgjøre folk om kvinnekjønnediskriminering og kjønnsbasert vold. GUCC var også vår partner i årene 2010–2017.

SFI

Målet for Students' Forum Institute er å øke de unges innflytelse på alle områder i Palestina. Samtlige unge har vokst opp med politisk uro, vedvarende blokade og okkupasjon. De har liten tro på framtida og null tillit til sine egne politikere. Dette satser SFI målrettet på å motvirke gjennom systematisk opplæring i hvordan bli gode ledere. Gjennom prosjektet *Youth at decision-making positions* lærer deltakerne om retten til organisering og å etablere ungdomsgrupper som praktiserer et indre medlemsdemokrati. Målgruppa er unge mellom 18 og 30 år i C-områdene rundt Betlehem og Hebron samt unge representanter i kommunestyrene.

I 2021 rekrutterte SFI 400 nye enkelt-

medlemmer, og etablerte åtte nye lokale ungdomsgrupper med 15 medlemmer i hver. Ca. 3000 unge var engasjert i seks kampanjer, blant annet til beskyttelse av lokale olivenbønder. 70 personer deltok i to nettdebatter om diskriminering på arbeidsplassen.

UAWC

UAWC organiserer bønder og fiskere for å beskytte deres rettigheter til land og vann. UAWC er en grasrotorganisasjon med aktive lokalkomiteer både på Gazastripen og Vestbredden, og når ut til 145 000 enkeltpersoner. I 2021 ble arbeidet sterkt påvirket av utvidelsen av flere bosettinger i C-områdene på Vestbredden, særlig i Jordandalen. Tross krigen mot Gaza i mai og flere perioder med ulike koronarestriksjoner, greide UAWC å forsyne 1423 mål jord med nye vanningskanaler. Dette kom 284 familier til gode. 84 mål land ble nydyrket med grønnsaker. 600 nødhjelpspakker med mat og hygieneartikler ble delt ut i Gaza og i C-områder på Vestbredden.

Det hadde dramatiske følger for UAWC å havne på Israels terrorliste: 40 ansatte mistet jobben. 60 prosent av bøndene som UAWC samarbeider med, har fått kraftig redusert eller ingen støtte som følge av UAWCs drastiske fall i inntekter. De mest ekstreme bosetterorganisasjonene har i praksis erklært krig mot UAWC i C-områdene på Vestbredden.

UAWC startet seks rettsprosesser for å utfordre israelske militære ordrer om å stanse dyrkingen av ti mål jord på Vestbredden. 191 bønder fikk 200 timer med opplæring i fagorganisering og om FN-deklarasjonen om bønders rettigheter, UNDROP. UAWC kringkastet 24 radio-program om bønders krav og rettigheter.

I ambassadørbloggene på s. 20 – 23 kan du lese mer om AISHA, SFI og UAWC.

Kvinner i Shatila flyktningleir i Beirut demonstrerer mot trakassering og verbal sjikane. Vår partner Najdeh organiserte marsjen. Najdeh er sentrale i Kvinner Kan og støttes av Fagforbundet.

Foto: Norsk Folkehjelp

FAKTA OM LIBANON

Offisielt navn: Den libanesiske republikk
Hovedstad: Beirut
Flateinnhold: 10 400 km²
Folketall: 6,28 millioner inkl. 840 000 registrerte syriske flyktninger (ifølge FN) og 180 000 palestinske flyktninger (ifølge UNRWA)
Språk: Arabisk (offisielt), fransk, engelsk, armensk
Religion: 61 % muslimer (ca. 50/50 sunnier og shia), 34 % kristne og 5 % drusere
Gjennomsnittsalder: 34 år
Forventet levealder: 78 år
BNP pr. innbygger: 4 650 USD (2020)
 Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World Factbook

Enda et bratt år for lille Libanon

Alt later til å ha gått i vranglås i Libanon de senere årene. Landet lider av en økonomisk, politisk og sosial nedsmelting, av en global pandemi, av hjerneflukt, økende arbeidsledighet og fattigdom samt langtidsvirkninger av eksplosjonen på havna i Beirut i august 2020.

Ifølge FN har Libanon 6,8 millioner innbyggere i dag. Landet er like lite som Rogaland fylke. 865 000 flyktninger fra borgerkrigen i nabolandet Syria innebærer økte byrder på en fra før hardt belastet infrastruktur. Snaut 200 000 palestinere lever under svært kummerlige forhold i 12 flyktningleirer spredd over hele landet. Særlig de unge palestinere blir utsatt for mye diskriminering. For Libanons palestinere er nærmere 30 utdanninger og yrker stengt, deriblant viktige yrker som ingeniør, advokat, lege, farmasøyt, advokat, sykeleier og fysioterapeut. I desember kom det

en liten oppmykning, men begrenset kun til det lokale arbeidsmarkedet.

En stadig like uløst regjeringsskisse har nå vart i mange år. Libanon har en konkret fordeling av maktposisjoner mellom 18 offisielt godkjente religiøse grupperinger basert på en folketelling fra 1932. Ifølge grunnloven skal presidenten være kristen, statsministeren sunnimuslim og parlamentspresidenten sjiamuslim. Over tid har dette systemet vist seg svært dysfunksjonelt. Landets eliter er sterkt preget av omfattende økonomisk og politisk kor-

upsjon. Folkets tillit til politikerne er på frysepunktet. De store konfliktene i regionen bidrar ytterligere til å gjøre lille Libanon utsatt: Den 11 år lange borgerkrigen i Syria, Israels vedvarende okkupasjon av Palestina og den hjemlige bevegelsen Hizbollah med tette bånd til Iran og Syria.

FULL KOLLAPS

En galopperende inflasjon har fått økonomien til å bryte sammen. Til alt overmål har bankene utestengt vanlige libanesere fra sine egne bankkonti. Det libanesiske pundet sank 90 prosent mellom 2019 og juni 2021, mens matvareprisene økte med hele 550 prosent i samme periode. Over hele landet har flere virksomheter måttet stenge ned, og mange innbyggere føler seg tvunget til å emigrere.

Mangel på drivstoff fører til stadige kutt i strømforsyningen, noe som berører mer enn 90 prosent av befolkningen – folk kan mangle strøm i opptil 22 timer i døgnet. Internettdekningen er upålitelig. Landet lider av stor medisinmangel, helsevesenet er preget av hjerneflukt og i realiteten rasert, mange libanesiske leger og andre helsearbeidere har forlatt landet. Libanon har hatt flere nedstenginger og andre strenge smitteverntiltak, noe som trolig også kan ha bidratt til at landet ikke ble fullt så hardt rammet av korona som flere andre land rundt Middelhavet.

Det rapporteres at flere subsidierte varer, også medisiner, ofte smugles ut av landet, noe som bidrar til enda større medisinmangel. Økonomisk krise over flere år har ført stadig flere mennesker ut i fattigdom. Pandemien har forsterket dette ytterligere. I september slo FN alarm om at 82 prosent av befolkningen nå lever i *flerdimensjonal fattigdom*. Dette innebærer en nær dobling fra 2019, da den var på 42 prosent – en dramatisk økning på bare to år. Flerdimensjonal fattigdom inkluderer andre faktorer enn ren inntekt, som tilgang på et helsevesen, på utdanning og andre offentlige tjenester.

UNRWA er FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten. UNRWA har lenge slått alarm om situasjonen for palestinerne i Libanon, og anslår nå arbeidsledigheten i flyktingleirene til nærmere 60 prosent.

UNRWA selv har også vært farlig nær et økonomisk sammenbrudd på grunn av sviktende internasjonal finansiering i flere år, særlig en full økonomisk boikott fra Trump-administrasjonen. President Biden har gjenopprettet USAs støtte til UNRWA. Rett før jul bevilget Norge 40 millioner ekstra til UNRWA, som ga et samlet norsk bidrag på 257 millioner i løpet av 2021.

UNRWA er stadig underfinansiert, noe som påvirker folks tilgang på elementære basistjenester. En mer normalt fungerende infrastruktur har brutt sammen over hele landet. Levestandarden har sunket dramatisk for alle. En normal hverdag finnes ikke lenger – verken for den vanlige libanenser, for de syriske eller de palestinske flyktingene i landet.

I september 2021 ble det omsider stablet på beina en ny regjering – etter 13 måneders vakuum. President Michel Aoun godkjente Najib Mikat, milliardær og statsminister to ganger før, som statsminister. Men heller ikke denne regjeringen har vist evne eller vilje til noe ansvarlig svar på landets dype krise. Nyvalg er planlagt i mai 2022.

DÅRLIG SIKKERHET OG STRENGE KORONATILTAK I LEIRENE

Fra oktober 2019 kom et lenge ulmende politisk og sosialt opprør opp til overflaten. Mange unge kaller det en 'av- og på-revolusjon'. Opprøret mot korrupsjon, politisk ustabilitet og økonomisk kollaps var ikke lenger til å stoppe. Forholdet mellom folket og deres politikere var svært betent også før pandemien, men korona skjerpet disse motsetningene ytterligere. Nedstenging medførte blant annet at myndighetene nå 'legalt' kunne hindre folk i å demonstrere.

Koronatiltak, økonomisk sammenbrudd, strømstans og dårlig sikkerhet i leirene gjorde det vanskelig å gjennomføre aktivitetene som opprinnelig planlagt i 2021 for partnerne til Fagforbundet og Norsk Folkehjelp. Nye og kreative løsninger måtte utvikles underveis.

Fagforbundet støtter *Kvinner Kan* (*Women Can Do It*) og *Unge Kan* (*Youth Can Do It*). Pandemien har bidratt til større bevissthet om hvilke problemer kvinner og ungdom må håndtere i de overbefolkede flykting-

Foto: Norsk Folkehjelp

Unge palestinske kvinner tar til gatene for å få større gjennomslag for sine saker.

leirene. Trangboddhet gjør sosial distansering og andre smitteverntiltak svært vanskelige. Sosial nedstenging og liten plass øker også faren for vold, overgrep, seksuell trakassering og verbal sjikane.

Regelmessig kutt av strøm og andre basistjenester bidrar til en forverret sikkerhetssituasjon for beboerne. I leirene er det både mye narkotika og mange våpen, voldsnivået er høyt og ofte knyttet til politiske fraksjonskamper. I desember ble tre Hamas-medlemmer skutt og drept i en begravelse i en leir i Sør-Libanon. Våre partnere arbeider målrettet med å øke tryggheten i flyktingleirene, blant annet gjennom kampanjer mot å droppe ut av skolen, mot vold og narkotika. De organiserer dugnader der de monterer flere gatelys for å gjøre det tryggere å ferdes ute i mørket. Å redusere faren for vold, trakassering og overgrep krever i særlig grad kreative holdningskampanjer.

KVINNER KAN:

«IT ALL STARTS FROM HOME»

I Libanon er lovlig giftealder 18 år, men det er ikke uvanlig å gifte seg under denne alderen. Partnerne våre er sterkt imot ungdomsekteskap, som beviselig er til stor skade for både jenter og gutter. Kvinneaktivister i Libanon mener at holdninger starter i hjemmet, og at det følgelig er avgjørende å påvirke familiene til å skape en mest mulig åpen atmosfære på hjemmebane. Dette er langt fra lett med økende arbeidsledighet og store økonomiske problemer for de fleste familier.

Når folk er redde og lever under et konstant press, blir det sjelden rom for vanskelige diskusjoner. Her er det et langt lerret å bleke i Libanon, som er et mannsdominert samfunn med svake tradisjoner for å la kvinnene og de unge komme til orde – både i hjemmene og i samfunnsdebatten.

I 2021 gjennomførte Najdeh, partner i Kvinner Kan-nettverket, en anonym spørreundersøkelse om trakassering i flyktningleirene Ein El-Hilweh og Nahr El-Bared. For mange vil det være ytterst sensitivt å svare på spørsmål om noe de fleste anser som rent private forhold. En stor gruppe ville ikke besvare undersøkelsen under påskudd av at 'dette er spørsmål som skader det palestinske samfunnet'. I Rashidiyeh var mange negative til å drøfte vold mot kvinner, og hevdet at 'her er det ingen vold mot kvinner'. Men 46 prosent av respondentene understreket de store sosiale problemene som følger av mange oppløste familier og en skilsmisserate på 17 prosent.

Najdeh driver et aktivt holdningsarbeid på tvers av kjønn og etnisitet. I 2021 arrangerte de åpne møter om ungdomsekteskap, om vold, seksuell trakassering og politisk deltakelse for 77 kvinner og 22 menn; 77 palestinere fra Libanon, fem palestinere

fra Syria, 12 syrere og fem libanesere. Najdeh gjennomførte 34 digitale møter i nettverket sitt – med Women Palestinian Union, Refugee Dream Organization, Palestinian Red Crescent med flere. 31 møter ble gjennomført med kvinnekomiteene i leirene Nahr El-Bared, Beddawi, Tyr, Burj El-Baranjeh, Beqaa, Shatila og Sidon.

1243 deltakere var med på ulike holdningskampanjer i regi av Najdeh, derav 392 menn. I hver leir fikk kampanjene en egen hashtag: *#Talks*, *#I see you and I report you*, *#Starting from our houses*, *#I have the right to form nurse union in Beddawi* og *#Stop violating women*. Disse temaene viste seg å engasjere bredt og var en effektiv måte å nå folk på.

I Rashidiyeh ble det holdt en rundebordskonferanse med en psykolog og en advokat fra UNRWA. De presenterte en studie som dokumenterte at vold mot kvinner økte markant i skyggen av Covid-19. Najdeh bestreber seg på å engasjere flere menn i sitt holdningsskapende arbeid, blant annet gjennom gateteater, rollespill og psykodrama.

UNGE KAN: DE UNGE GIR IKKE OPP

Arab Palestinian Cultural Club, APCC, arbeider iherdig for å hindre at ungdom skal falle ut av skolen. Som et ledd i dette har de åpnet noen studentsentre der de unge kan komme for å bruke Internett, snakke trygt med hverandre og lufte sine problemer.

For å styrke sin egen administrative kompetanse holder APCC kurs i ledelse, strategisk planlegging, evaluering av eget arbeid og medietrening. De legger vekt på å skape trygge områder for jenter og unge kvinner, samt å mobilisere dem til ulike posisjoner som ledere. APCC markerte den palestinske landdagen 30. mars. De holder foredrag om farene ved narkotika, og

benytter blant annet populær rapmusikk i dette arbeidet. *Ask an Experimenter* er et program i regi av mediegruppa, som legger vekt på å grave fram og belyse positive sider ved livet i leirene. Suksesshistorier blir trukket fram gjennom korte filmer, med særlig vekt på ærlighet, utholdenhet og kreativitet.

APCC vil gjerne kunne tilby helserelaterte tjenester i leirene. Et helseteam med 25 unge kvinner og menn organiserte kurs i førstehjelp, i smitteverntiltak og hvordan man kan frakte syke pasienter trygt til behandling. APCC hadde planlagt en større sportsturnering med mange ulike idretter, men på grunn av korona måtte denne nedskaleres til bare sjakk og bordtennis. De markerte sitt eget 25-årsjubileum med en festival for ungdomsgrupper fra Beirut og Tripoli, med kunstneriske innslag, dans, sang og debatter. Både politikere og akademiske ledere var invitert og kom til festivalen.

I Beddawi-leiren installerte APCC et solcellepanel for at biblioteket skal kunne holde åpent for unge som trenger et trygt og rolig sted å gjøre lekser. 15 unge kunstnere har dannet en intern gruppe som planlegger å organisere tegnekonkurranser og andre aktiviteter som kan bidra positivt i en vanskelig hverdag i flyktningleirene.

Arab Palestinian Cultural Club legger vekt på bevissthet om og praktisk trening i demokrati. I 2021 organiserte de et bredt valg på åtte studentrepresentanter som er pålagt å fremme APCCs egne idealer. Flere hundre unge kvinner og menn deltok i opplæring i menneskerettigheter, likestilling, politisk engasjement, mobilisering og innflytelse. De organiserer også opplæring i hvordan bruke sosiale medier mest mulig effektivt.

FAKTA OM LAOS

Offisielt navn:

Laofolkets demokratiske republikk

Hovedstad: Vientiane

Flateinnhold: 236 800 km²

Folketall: 7,57 millioner

Språk: Laotisk offisielt,
i tillegg 16 lokale språk

Religion: 65 % buddhister, 2 % kristne,
33 % andre

Gjennomsnittsalder: 24 år

Forventet levealder: 66 år

BNP pr. innbygger: 2,629 USD (2020)

Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World
Factbook

25 år med rydding av klasevåpen i Laos

I 2021 kunne Norge og Den demokratiske folkerepublikken Laos markere 30 år med diplomatiske forbindelser. Det langvarige samarbeidet mellom våre to land er viktig for Norsk Folkehjelps eksplosivrydding i Laos.

Udetonerte klasebomber er en stor trussel mot lokalbefolkningen nesten overalt i landet. Basert på antall innbyggere er Laos historiens mest bombede land. Fra 1964 til 1973 ble over to millioner tonn eksplosiver sluppet over Laos i 580 000 amerikanske bombetokt – én flylast med bomber hvert åttende minutt, 24 timer i døgnet i ni lange år. Det antas at nær 30 prosent av bombene ikke eksploderte da de traff bakken. Ved

Vietnamkrigens slutt 30. april 1975 lå stadig over 80 millioner udetonerte klasebomber igjen. Dette gjør Laos til verdens mest klasevåpenbefengte land.

Siden den gang har eksplosivene rammet hundretusenvis av laotere. Mange har blitt lemlestet eller drept. I tillegg legger klasebombene en sterk demper på all utvikling og en trygget utnyttelse av jorda. Folk vegrer

seg for å ta i bruk områder der de mistenker at det kan ligge eksplosiver, men fattigdom og nød tvinger også mange til å dyrke jord som kan inneholde udetonerte bomber.

Regnet i antall ansatte er Laos Norsk Folkehjelps største landprogram pr. i dag. Programmet ble etablert i 1997. De første tolv årene støttet vi den nasjonale ryddeoperatøren UXO Lao i form av teknisk

Fagforbundet støtter Survey Team 28, her på oppdrag ute i felt.

assistanse og kvalitetssikring. Vi bidrar fortsatt med rådgivning overfor dem. I 2009 startet vi aktiviteter i egen regi i provinsen Saravane. Hittil har vi ryddet totalt nær 126 400 eksplosiver og 23 millioner km² land.

TRYGGER BEFOLKNINGEN

I dag arbeider Norsk Folkehjelp i provinsene Attapeu, Champasak, Saravane og Sekong sør i landet. Tidligere Team 9 ble omorganisert i 2020, og Fagforbundet støtter nå arbeidet til Survey Team 28 i Attapeu, Champasak og Saravane. I 2021 støttet Fagforbundet Team 28 med bidrag

til lønninger, utstyr og materialer. Det er tre kvinner og tre menn i teamet.

Norsk Folkehjelps arbeidsmetodikk bygger på en bevisstbasert kartlegging og er tredelt: En ikke-teknisk kartlegging, en teknisk kartlegging og selve ryddingen. I 2021 klarerte våre mannskaper 7 120 076 m² land via 89 operasjoner på arealer man antok var befengt med udetonerte klasevåpen. 10 646 objekter ble funnet og fjernet fra bakken, noe som kom 6557 personer direkte til gode. Ytterligere 59 223 personer fikk indirekte nytte av dette.

I Attapeu bidro Team 28 med teknisk assistanse i tre landsbyer over et areal på 140 000 m². Undersøkelsene viste at 18 647 m² var befengt med udetonerte eksplosiver. I seks landsbyer ble 66 082 m² ryddet, hvorav 23 300 m² igjen kan brukes av landsbyboerne til landbruk og annen produksjon. 110 eksplosive objekter ble funnet og ødelagt, derav 106 rester av klasevåpen og fire andre UXOs (*Unexploded Ordnance*). Arbeidet kom 58 innbyggere til gode, derav 23 menn, 13 kvinner, 12 gutter og 10 jenter.

– Målet er å få redusert eksplosiv-problematikken til et nivå der folk kan leve trygt og fritt, og landets utvikling ikke lenger begrenses. Når vi informerer innbyggerne om hvilke områder som kan være farlige og senere forteller hvor vi har ryddet, får de tillit til at de nå trygt kan ta de ryddede arealene i bruk. Å bidra til å senke folks høye skuldre, særlig knyttet til jordbruket, er vårt viktigste bidrag i Laos, sier landdirektør Aubrey Miles Sutherland.

STOLT PARTNER

Norsk Folkehjelp spiller en sentral rolle for Laos i arbeidet med å oppfylle forpliktelsene i Klasevåpenkonvensjonen, det globale forbudet mot bruk, produksjon, lagring og overføring av klasevåpen. *Nasjonalt eierskap*

er en viktig forutsetning for at en stat skal kunne klare dette – at en stat setter i gang tiltak for å få bukt med sin egen eksplosiv-problematikk og bistår mineofre, pårørende og berørte lokalsamfunn. Internasjonalt samarbeid og humanitær bistand er også viktig for at en fattig stat skal klare å kvitte seg med disse umenneskelige våpnene innen en avtalt tidsfrist.

Støtten fra Fagforbundet og Utenriksdepartementet har vært avgjørende for Norsk Folkehjelps arbeid med å gjøre Laos tryggere, og for en verden fri for klaseammunisjon. Ifølge Sutherland forbedres stadig vår kartlegging, våre undersøkelser og vår rydding av klasebomber. Laos har gjort betydelige framskritt når det gjelder å rydde og undersøke bombebefengte områder på en tryggere, raskere og mer effektiv måte.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Norge og Laos deler en felles ambisjon om en mer bærekraftig utvikling i mine-ryddingssektoren. Sammen med de nasjonale myndighetene jobber Norsk Folkehjelp for å fremme likestilling og inkludering i alle ledd i programmet. Likestillingshensyn står sentralt både ved rekruttering av nyansatte og i måten vi arbeider på ute i felt. Vi er opptatt av å sikre at behovene til kvinner, menn, gutter og jenter ivaretas på en inkluderende måte i alle aktiviteter.

Norsk Folkehjelp arbeider fokusert med å fremme miljøvern og redusere miljøavtrykket til programmet i Laos. Vi samarbeider med den frivillige ungdomsorganisasjonen *Zero Waste Laos*. De ansatte har deltatt i en systematisk opplæring, og kontoret vårt i hovedstaden Vientiane har installert nye maskiner for resirkulering og kompostering av alt søppel. Resultatet er at mengden avfall ble halvert.

FAKTA OM SØR-SUDAN

Styreform: Republikk

Hovedstad: Juba

Offisielle språk: Engelsk (offisielt), arabisk

Flateinnhold: 644 329 km²

(Norge: 385 000 km²)

Folketall: 11 millioner fordelt på 64 etniske grupper, de to største er dinka (36%) og nuer (16%)

Religion: Animisme, kristendom og islam

BNP pr. innbygger: 700 USD (2020)

Alder: 63% er under 24 år (Norge: 30%)

Fødselsrate: 38,2 per 1000 (Norge 12,1)

Forventet levealder: 58,6 år (Norge 82,3 år)

Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World Factbook

Women Aid Vision driver aktiv yrkesopplæring av unge kvinner - blant annet i søm. Kvinnene selger klærne de syr på det lokale markedet.

Et borgerkrigs- og flomrammet land

2021 var et år med flere parallelle kriser i Sør-Sudan. Koronapandemien preger fortsatt landet, og store flommer har fratatt mange mennesker både hjem og avlinger. Ifølge FN skyldes flommen menneskeskapte klimaendringer.

Nytt av året er at støtte til kvinne- og ungdomsrettigheter i Sør-Sudan nå er med i samarbeidsavtalen mellom Fagforbundet og Norsk Folkehjelp, som en videreføring av en tidligere avtale mellom Postkom og Norsk Folkehjelp. Postkom gikk inn i Fagforbundet fra 01.01.2020.

ET FATTIG LAND MED UTFORDRINGER I KØ

Sør-Sudan ble en selvstendig stat i 2011, men en ny borgerkrig brøt ut bare to år senere. På tross av fredsavtalen fra 2018 pågår denne borgerkrigen fortsatt i deler av landet. 2,4

millioner mennesker er tvunget på flukt til nabolandene Sudan og Uganda. Sør-Sudan rammes ofte av både langvarig tørke og store regnskyll. Borgerkrigen har vært ødeleggende for landbruket og ført til en galopperende prisstigning på alle matvarer. I dag er 75 prosent av befolkningen – 8,3 millioner mennesker – avhengige av matvarehjelp for å overleve. Sør-Sudan har store oljereserver. 98 prosent av statens inntekter kommer fra oljesektoren, som er sterkt preget av korrupsjon og manglende oppfølging av sentrale bestemmelser i landets petroleumslovgivning.

Norsk Folkehjelp har arbeidet i landet siden 1986. Støtten til sivilsamfunnet har stått sentralt, både under lange perioder med borgerkrig og i fredeligere perioder. 2021 var preget av økonomisk krise, pandemi og stor avhengighet av humanitær assistanse fra utlandet. I mai ble landet rammet av den verste flommen på 60 år, etterfulgt av en ny voldsom flom i september. Flommene oversvømte hjem og gårder, store landbruksområder gikk tapt og mange husdyr druknet i vannmassene. 426 000 mennesker ble rammet og fordrevet, derav 185 000 barn.

Foto: Norsk Folkehjelp

I de hardest rammede områdene bidro Norsk Folkehjelp med mat og annen livsviktig støtte til flomofrene. Fire år etter fredsavtalen er sikkerhetssituasjonen fortsatt ustabil mange steder i landet. Selv om den nasjonale konflikten er noe redusert, er det en økning i intern vold mellom ulike lokale, etniske grupper. Dette truer sikkerheten og utviklingen i landet.

Som i alle konflikter rammes kvinnene også her uforholdsmessig hardt. Langvarig borgerkrig skaper et høyt konfliktnivå. Men også patriarkalske normer fører til at mange opplever vold fra sine nærmeste og altfor tidlige ekteskap. En undersøkelse fra Rumbek, ett av flere steder der vi har et distriktskontor, viser at halvparten av alle kvinner har vært utsatt for vold, de fleste før de fyller 18 år. Hjelpetilbudet for disse er begrenset. Kjønnssrollene er rigide, og jenter og kvinner jobber hardt med å lage

mat, vaske hus og klær, hente ved, bære vann, passe eldre og oppfostre barn. Men de opplever i liten grad å få ta del i beslutninger som angår deres egne liv.

MULIGE KRIGSFORBRYTELSE

Ifølge en rapport fra FNs menneskerettiskommisjon i Sør-Sudan (UNMISS) er det rimelig grunn til å tro at medlemmer av Sør-Sudans regjering har deltatt i handlinger som tilsvare krigsforbrytelser. Fra juni til september 2021 ble minst 440 sivile drept i kamper mellom rivaliserende militærgrupper, lojale overfor henholdsvis president Salva Kiir og visepresident Riek Machar. Kommisjonen har utarbeidet en liste med 142 navn de mener bør etterforskes, blant annet for drap på barn og massevoldtekter av kvinner.

Det er planlagt valg i 2023. Gjennomføringen av fredsavtalen går sakte, og et demokratisk valg vil være helt avgjørende for landets framtid. Hvis landets ledere nok en gang skulle feile i å avholde åpne valg, vil dette medføre stor frustrasjon blant folk, særlig blant de unge. Norsk Folkehjelp og våre partnere vil følge utviklingen tett opp mot valget.

YRKESOPPLÆRING OG KAMP MOT KJØNNSBASERT VOLD

I Rumbek East jobber Fagforbundets og Norsk Folkehjelps partner *Women Aid Vision* (WAV) med å hjelpe tenåringsjenter til å skaffe seg et levebrød. I 2021 hjalp de 150 jenter med opplæring innen forskjellige yrker. WAV lærer dem også ulike ferdigheter for å kunne drive forretningsvirksomhet.

I tillegg gir de psykososial støtte til dem som av ulike årsaker trenger det. Kjønnsbasert vold er utbredt i området, og de jobber sammen med politi og lokale myndigheter for å forebygge volden samt å gi støtte og oppfølging til dem som utsettes for denne typen vold. I månedlige

møter snakker de om hvordan de best mulig kan løse sine utfordringer.

Mary Metheon er leder for WAV. Hun er stolt av hvordan jentene som gjennomgår ulike typer opplæring, klarer å stå på egne ben etterpå. Unge kvinner får opplæring i bruk av symaskin, og syr blant annet skoleuniformer som kan selges på det lokale markedet. På markedet like nedenfor treningssenteret driver en gruppe unge jenter en liten restaurant. De har vært på et to måneders kurs med WAV i matlaging og det å drifte en restaurant. Etter kurset dannet de en gruppe med seks medlemmer som fikk oppstartutstyr. Nå driver de en liten restaurant sammen.

Mellom Rumbek East og bykjernen har en liten gruppe gått på kurs og fått hjelp til å starte opp en restaurant. Kvinnene tjener rundt 5000 sørsudanske pund i uka, som tilsvarer drøyt 300 norske kroner. Det er akkurat nok til å brødfø seg selv og barna, men langt fra nok til å kunne dekke uforutsette utgifter.

UNGE KVINNER OG MENN VIL TA MAKTE FRA DE GAMLE

Vår felles partner *Ana Taban* ble grunnlagt i 2016 av unge sørsudanske kunstnere som arbeider gjennom ulike kunstuttrykk. Deres mål er å engasjere ungdom i arbeidet for fred, ikke-vold og rettferdighet. De lager teater, musikkvideoer og gatekunst for å påvirke politikerne til å få slutt på konfliktene i landet. Navnet *Ana Taban* betyr 'jeger sliten'.

Sør-Sudan har en sterk tradisjon for at det er eldre menn som forvalter all makt. Ungdom kommer sjelden til orde og blir ikke lyttet til. Hovedstaden Juba har stor fattigdom, mange arbeidsledige unge og en høy forekomst av gjengkriminalitet. Med sitt aktive fredsbudskap har *Ana Taban* på kort tid blitt en populær, høyt respektert og godt synlig ungdomsaktør i Sør-Sudan.

Tålmodig innsats gir resultater

Siden 2009 har Fagforbundet og Norsk Folkehjelp samarbeidet om å sette søkelys på norske aktørers medvirkning til den israelske okkupasjonen av palestinske områder. Over tid fører dette påvirkningsarbeidet til resultater, og i 2021 så vi flere positive utviklingstrekk.

OLJEFONDETS INVESTERINGER

I mai lanserte samarbeidsprosjektet en ny kampanjeside om Oljefondets investeringer på okkupert palestinsk område. Nettsiden er både på norsk og engelsk, og viser at 64 selskaper i Oljefondet har virksomhet som bidrar til okkupasjonen. Nettsidens funn inngikk i den politiske debatten om revidering av Oljefondets etiske retningslinjer under behandlingen av den årlige stortingsmeldingen om Oljefondet. Vi deltok på høring i Stortingets finanskomité, og var i dialog med flere finansfraksjoner i forkant av høringen.

Flere av SV og Rødts lokallag fremmet forslag i kommunestyre om å oppfordre Oljefondet til å trekke sine investeringer ut av okkupasjonen. Kampanjen fikk støtte fra

Pink Floyd-legenden og Palestina-aktivisten Roger Waters, som ble intervjuet i Fagbladet. Over 12 000 mennesker sendte en e-post til Norges Bank, Etikkrådet, finansministeren og Stortingets finanskomité for å be dem om å gjøre noe med saken.

Ved lanseringen av kampanjesiden hadde vi en kronikk i Klassekampen. LO Oslo laget podkast med Fagforbundets Stein Guldbrandsen om kampanjen.

Tidligere på året hadde vi fått den gode nyheten at selskaper med virksomhet i krigs- og konfliktområder hadde fått større oppmerksomhet hos Norges Bank Investment Management (NBIM), som forvalter Oljefondet. I deres 2020-årsrapport for ansvarlig forvaltning skrev NBIM for første

gang om det særlige ansvaret i konfliktområder for å utvise aktsomhet for å unngå brudd på internasjonal humanitær rett og menneskerettighetene. Dette ble også gjen-speilet i et revidert forventningsdokument for menneskerettigheter for porteføljeselskaper til NBIM. I løpet av 2021 ble fem selskaper med virksomhet på okkupert palestinsk område ekskludert av NBIM etter tilrådninger fra Etikkrådet.

Ifølge Hurdalsplattformen fra oktober 2021 skal vår nye regjering «skjerpe reglene for når Oljefondet skal trekke seg ut av selskaper, spesielt selskaper som bryter menneskerettigheter og ILO-konvensjoner for arbeidstakerrettigheter». Dette kom etter innspill til regjeringspartiene før og etter valget, og var blant temaene som ble diskutert i november med den nylig konstituerte Vennsgruppa for Palestina på Stortinget.

Samarbeidsprosjektet har bistått arbeidet i Trøndelag fylkeskommune for å rette

oppmerksomhet på fylkets oppfølging av tidligere vedtak om å ikke kjøpe varer og tjenester fra okkuperte områder. Fagforbundets ambassadør Maria Nilsen Aksberg var engasjert i arbeidet i Innlandet fylkeskommune for å legge press på regjeringen om å trekke Oljefondet ut fra selskaper knyttet til folkerettsstridig okkupasjon, men dessverre førte det ikke til noe vedtak.

DON'T BUY INTO OCCUPATION

Oljefondet og en rekke andre norske finansaktører blir omtalt i rapporten *Don't Buy into Occupation: Exposing the financial flows into illegal Israeli settlements*. Denne ble gitt ut i september av Don't Buy into Occupation-koalisjonen, som består av 26 palestinske, regionale og europeiske organisasjoner, blant dem Fagforbundet og Norsk Folkehjelp.

Rapporten viser at over 600 europeiske finansinstitusjoner er investert med enorme summer i selskaper som er involvert i de ulovlige bosettingene på Vestbredden. Rapporten ble lansert på et internasjonalt webinar med blant andre Michael Lynk, FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Palestina. Rapporten brukes nå aktivt i påvirkningsarbeid overfor finansaktører i Norge og ellers i Europa ellers. På nettsiden <https://dontbuyintooccupation.org> kan du laste ned hele rapporten.

Noen måneder før lanseringen kom den gledelige nyheten om at KLP, en av de norske aktørene nevnt i rapporten, hadde besluttet å utelukke 16 selskaper fra sine investeringsporteføljer. KLP skrev at det var en uakseptabel risiko for at selskapene bidrar til brudd på menneskerettigheter i krigs- og konfliktsituasjoner gjennom deres forbindelser til israelske bosettinger. Selskapene inkluderer flere som har vært i fokus i samarbeidsprosjektets bank-

kampanje fra 2020 og rapporten til Don't Buy into Occupation. Senere på året kom tre ekskluderinger til fra KLP.

I kjølvannet av rapporten ble vi invitert til et medlemsmøte i regi av Norsk forum for ansvarlige og bærekraftige investeringer (Norsif), der vi presenterte rapportens funn og anbefalinger. Norsif er en forening for kapitaleiere og forvaltere som vil fremme kunnskap om og bidra til utviklingen av fagområdet ansvarlige investeringer i finansbransjen. Vi hadde møter med KLP og det svenske tjenestepensjons-selskapet Alecta, som forvalter pensjon for 2,6 millioner svensker. Pr. i dag har Don't Buy into Occupation-koalisjonen dessverre ingen medlemmer i Sverige.

I 2021 fikk Bankkampanjen et oppsving med mange nye e-poster sendt til banker fra kampanjesiden. Som følge av dette har samarbeidsprosjektet vært i fornyet kontakt med flere finansaktører.

UTENRIKSDEPARTEMENTET NØLER

Fagforbundet og Norsk Folkehjelp benyttet Norges nye plass i FNs sikkerhetsråd til å komme med et felles innspill til Utenriksdepartementet i forbindelse med møter i Sikkerhetsrådet om Israel og Palestina. I februar og juni leverte vi skriftlige innspill som understreket behovet for en mer aktiv og ambisiøs differensiering mellom staten Israel og det okkuperte palestinske området i medlemstaters samhandling med Israel, i tråd med Sikkerhetsrådets resolusjon 2334. Tor Wennesland, FNs spesialkoordinator for fredsprosessen i Midtøsten, påpekte fraværet av tiltak for differensiering i et innlegg i Sikkerhetsrådet i mars.

Sammen med Forsvar folkeretten og Palestinakomiteen i Norge henvendte vi oss til utenriksminister Ine Eriksen Søreide i juni. Vi ba om en redegjørelse for hvordan

Norge skulle følge opp en anmodning fra FNs Michael Lynk om å ansvarliggjøre Israel for deres brudd på folkeretten. Saken ble dekket i Klassekampen. I sitt svar til Lynk i juli unnlot UD å svare på spesialrapportørens fire konkrete krav om ansvarliggjøring.

I februar sendte samarbeidsprosjektet et høringssvar til Kunnskapsdepartementet i forbindelse med utarbeidelsen av en strategi for norsk deltakelse i Horisont Europa, EUs forsknings- og innovasjons-samarbeid for 2021–2027. Vårt hovedpoeng var at strategien må sørge for at norske aktører ikke skal inngå samarbeid med institusjoner som bidrar til folkerettsbrudd i de okkuperte palestinske områdene.

NÆRINGSVIRKSOMHET I KONFLIKTOMRÅDER

I ulike sammenhenger har samarbeidsprosjektet belyst temaet norsk næringsvirksomhet i konfliktområder, i et godt og tett samarbeid med LO. På Arendals-uka i august arrangerte vi seminaret *Bidrar norsk næringsliv til menneskerettighetsbrudd i konfliktområder?* i samarbeid med LO, Etisk Handel Norge og Støttekomiteen for Vest-Sahara. I panelet deltok Mark Taylor fra Fafo, Kiran Aziz fra KLP Kapitalforvaltning, Tore Myhre fra NHO, Julie Lødrup fra LO og Erik Hagen fra Støttekomiteen for Vest-Sahara.

I desember ble rapporten *Folkeretten og næringsvirksomhet i konfliktområder* lansert på et webinar. I panelet var representanter for Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), Etisk handel Norge og SVs fraksjon i Stortingets transport- og kommunikasjonskomité. Rapporten er utarbeidet av Mads Harlem fra advokatfirmaet Nordhus & Aarø og Mark B. Taylor fra Fafo, og er et resultat av samarbeidet mellom LO og samarbeidsprosjektet.

Rapporten gir en oversikt over de viktigste, internasjonale reglene om næringslivets overholdelse av folkeretten i konflikt-områder, og hvordan disse reglene er gjennomført i norsk rett. Rapporten kommer i kjølvannet av flere eksempler der norske selskaper og offentlige innkjøpere kan ha bidratt til brudd på reglene om beskyttelse av sivile i krig og konflikt. Klassekampen trykte en kronikk om innholdet i rapporten samme dag som lanseringen.

Rapporten brukes nå aktivt for å prøve å få strammet inn praktiseringen av anskaffelsesregelverket for næringslivets overholdelse av folkeretten i konfliktområder, samt å påvirke Norske Tog AS til ikke å kjøpe nye tog fra Alstom så lenge Alstom har forretninger i strid med de folkerettslige reglene for konfliktområder. Men rett før jul meldte Norske tog at de hadde kjøpt 30 nye lokaltog fra Alstom, samt at de hadde sikret seg en opsjon på ytterligere 170 tog fra dette franske togselskapet. Kjøpet vakte politisk debatt.

HeidelbergCement er et annet selskap som medvirker til brudd på folkeretten. I februar deltok Fagforbundet og Norsk Folkehjelp som observatører på en høring i Israels siviladministrasjon, til støtte for lokale menneskerettighetsaktivister. Siviladministrasjonen er Israels styringsorgan på Vestbredden og underlagt det israelske forsvarsdepartementet. Høringen handlet om den planlagte utvidelsen av steinbruddet Nahal Raba som er eid av selskapet Hanson Israel, et datterselskap av tyske Heidelberg-Cement. Flere både offentlige og private instanser hadde innsigelser mot utvidelsen av steinbruddet på grunn av miljøpåvirkning og brudd på folkeretten. Hanson Israel viste ingen tegn på at de hadde tenkt å slutte med virksomheten, i motsetning til det de har rapportert til sine investorer.

I mars var vi medforslagsstillere for en uttalelse fra sivilsamfunnet i FNs menneskerettighetsråd. Uttalelsen ba medlemsstater støtte arbeidet til FNs høykommissær for menneskerettigheter med oppdatering av

databasen av selskaper med virksomhet på okkupert palestinsk område.

I juni kunne vi lese at FNs arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter hadde inkludert flere setninger fra vårt innspill om finansaktørers investeringer i Palestina i deres rapport utgitt ved tiårsjubileet for FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), den rådende internasjonale standarden for ansvarlig næringsliv.

INTERNASJONALT SAMARBEID

Samarbeidsprosjektet har bistått flere internasjonale aktører med deres arbeid med investeringer på okkupert område, bl.a. Trades Union Congress i Storbritannia og Trócaire i Irland. Vi holdt innlegg på et møte i regi av Scottish Palestine Solidarity Campaign, og bisto Breaking the Silence fra Israel med å samle inn underskrifter til et politikerbrev om Den internasjonale domstolens uavhengighet (International Court of Justice, FNs juridiske hovedorgan med base i Haag).

Vi presenterte vårt arbeid på et webinar i regi av Palestine Solidarity Committee i Storbritannia i forbindelse med deres satsing på kommunale pensjonskasser. Sammen med LO bidro vi til et strategimøte med Irish Congress of Trade Unions. Samarbeidsprosjektet har også deltatt som observatør i møter til European Parliamentarians for Israeli-Palestinian Equality.

FOLKEOPPLYSNING

Vi har også presentert arbeidet vårt flere ganger hjemme i Norge, blant annet for et felles møte for Palestinakomiteen Østfold og Norsk Folkehjelp Fredrikstad, på et kveldsmøte i Uranienborg kirke i Oslo i regi av Kirkeuka for fred i Palestina og Israel, og for Kirkelig dialogplattform på Kirkens hus i Oslo om arbeidet vårt med Oljefondet.

Foto: Ingunn Eriksen

Ambassadørrisene til Libanon i 2020 og Palestina i 2021 måtte avlyses. Her er deltakerne samlet til 'digital reise' på Sørmarka høsten 2021 (se s. 20 - 23).

Fortsatt mye bra aktivitet tross korona

To år med tiltak og delvis nedstenging satte sine klare begrensninger på arbeidet også i 2021. Ambassadørene har vært flinke til å benytte seg av digitale møter og webinarer for å holde seg oppdatert.

Ambassadørkorpset har blant annet vært engasjert i å utarbeide kommunale vedtak mot innkjøp av varer fra okkupert område, og i oppropet med krav om at Oljefondet må trekke seg ut av selskaper på okkupert område. Israels angrep på Gaza i mai engasjerte sterkt. 21. mai deltok de fleste av ambassadørene på oppdateringen med Anja Riiser, Norsk Folkehjelps landdirektør i Palestina. 29. november, FN-dagen for internasjonal solidaritet med det palestinske folket, deltok flere ambassadører, mange gjennom lokale Palestinakomiteer, som ambassadørene er medlem av eller har et tett samarbeid med. Ambassadørene ser fram til mer normale hverdager når de begrensende koronatiltakene nå ligger bak oss.

AGDER: Venke Anny Nes

På Sørlandet er det utfordrende å få til et godt Palestina-arbeid. Venke har deltatt på interne digitale møter og samlinger. Hun har fulgt opp i sosiale medier og deltatt på webinarer for ambassadørene. 29. november ble det holdt en markering i regi av Palestinakomiteen i Vest-Agder. Venke deltok her, og Fagforbundet holdt appell ved tidligere ambassadør Lars Klottrup Berge.

FINNMARK: Jorunn H. Mikkelsen

Jorunn måtte prioritere annerledes i år, men har deltatt på noen av webinarer og vært aktiv på sosiale medier.

INNLANDET: Maria Nilsen Aksberg

Maria deltok på samlingen på Sørmarka og blogget derfra. Hun innledet på representantskapet til Fagforbundet Innlandet om arbeidet vårt i Palestina, og om samme tema på et samarbeidsmøte mellom Norsk Folkehjelp, Fagforbundet i Kongsvinger og Palestinakomiteen.

Regionstyret Innlandet bevilget midler til Norsk Folkehjelps arbeid i Gaza. Som aktiv Rødt-politiker fikk Maria publisert en artikkel om situasjonen i Palestina i valgavisen til Rødt Oppland. Hun har også engasjert Innlandet fylkeskommune i arbeidet med å trekke Oljefondet ut fra selskaper knyttet til folkerettsstridig

okkupasjon. I oktober var hun med på webinar fra Libanon med Arab Palestinian Cultural Club.

MØRE OG ROMSDAL:

Nisha Rahim Reboar

Nisha har vært ute i mammaperm fra mars 2021.

MØRE OG ROMSDAL:

Skafti Helgason

Skafti har hatt et aktivt, i hovedsak digitalt år. Han har lest seg opp på områdets kulturhistorie, hatt ukentlig kontakt med andre meningsfeller, og orientert regionstyret i Fagforbundet i Møre og Romsdal på alle styremøter i løpet av året. Han har deltatt i mange nettmøter, hatt tett samarbeid med Palestinakomiteen i Sunnmøre og Romsdal og jobbet aktivt opp mot politiske partier for å påvirke politisk fra kommunenivå opp til stortingsnivå. Skafti er aktiv SV-politiker, blant annet som gruppeleder i kommunestyret, og er internasjonalt ansvarlig i Møre og Romsdal SV.

I juni laget han en appell for Bodø om arbeidet med Ziada-saken. 29. oktober stemplet Israel seks palestinske NGOer som terrorister. Skafti bidro til en uttalelse fra regionkonferansen i Møre og Romsdal. Han har kontakt med Palestinakomiteen på Island, og har skrevet til flere fagforeninger der som Norge kanskje kan samarbeide med. Han var med en stor konferanse om Antisemittisme, rasisme og solidaritet i Ålesund i oktober og på en konferanse i Oslo i november, Muligheter og motstand.

Skafti har vært i kontakt med ulike leverandører av israelske varer, fra Kiwi til det lokale Vinmonopolet. Det har gitt resultater: Før jul fant han ikke lenger frukt fra Israel i de lokale matbutikkene. Forbrukarmakt er folkemakt!

NORDLAND: Bjørn-Roger Steen

Året startet med innlegg på årsmøtene til Fagforbundet Andøy og Fagforbundet Midt-Lofoten om Palestina. Bjørn-Roger har informert representantskapet i Nordland og hvert regionsmøte i Fagforbundet Nordland.

Fagforeningene i Vesterålen har fått informasjon på sine regionsmøter, og Bjørn-Roger holdt foredrag om situasjonen i Palestina for tillitsvalgte på fase 2-kurs i Vesterålen, Helgeland og Bodø. Han har vært aktiv på sosiale medier.

OSLO: Trine Posaas Nilsen og Lasse Skurtveit

Året i Oslo var sterkt preget av nedstenging og restriksjoner mot større møter, det var få fysiske markeringer å mobilisere til. De to har vært aktive på sosiale medier om situasjonen på Vestbredden, i Øst-Jerusalem og Gaza. I mai hadde de uttalelser mot Israels bombing av Gaza og vold mot palestinerne. Det ble også vedtatt å bevilge 20 000 kroner til Norsk Folkehjelps arbeid i området.

I juni oppfordret Trine og Lasse de lokale medlemmene til å signere et opprop med krav om at Oljefondet trekker seg ut av selskaper på okkupert område. 29. november markerte de FN's solidaritetsdag for det palestinske folket, og mobiliserte til fakkemarkeringen foran Stortinget.

ROGALAND: Marianne Hirzel

I juni trakk Kenneth Hatteland seg fra vervet som Palestina-ambassadør. Regionstyret i Rogaland utnevnte Marianne Hirzel til å ta over. Hun brukte noe tid på å gjøre seg kjent med Fagforbundets arbeid for Palestina, og deltok på samlingen på Sørmarka. Hun holdt appell på en markering i Palestinakomiteen i Stavanger, og har deltatt på ulike webinarer for ambassadørene.

TROMS: Hilde Bernhardsen

Hilde har jobbet med kampanjen Trekk Oljefondet ut av de okkuperte palestinske områdene. Dette har vært en sak i regionstyret, og vært tatt opp med fagforeninger og i faglig-politiske samarbeidsmøter. Hun har vært aktiv på Facebook, hatt innlegg på flere møter og deltatt på noen av webinarne.

TRØNDELAG: Cathrine Hansen og Ole Roger Berg

Det meste har måttet foregå på nett, og deling av informasjon til ulike nettverk har vært en viktig del av arbeidet. Cathrine og Ole Roger var med på de virtuelle reisene til Palestina, på noen av webinarne og på European Trade Union Initiative for Justice in Palestine. Cathrine holdt innlegg på regionmøtet fra Palestina-reisen i 2019. Begge var aktivt med på en kveld med internasjonalt fokus på våre prosjekter, deriblant Palestina. Dette vil de også tilby fagforeningene, fysisk eller digitalt.

VESTFOLD OG TELEMARK: Kine Holm Johnsen

Aktivitetene i fylket er et samarbeid mellom Kine og tidligere ambassadør Ragnar Steinstad. De har sendt forslag til uttalelse fra fylkesårsmøtet og til årsmøtet for Fagforbundet Vestfold og Telemark. 1. mai var det et digitalt kulturarrangement i regi av Fagforbundet med Ragnar som appellant. Lokalavisene fikk leserinnlegg mot Israels angrep på Gaza i mai, og Ragnar holdt appell på et digitalt møte om Gaza. Begge sitter i Internasjonalt utvalg i Fagforbundet Vestfold og Telemark. Ragnar er også med i styret i Palestinakomiteen i Telemark.

VESTLAND: Randi Aven

Randi deltok på ambassadørsamlingen på Sørmarka og blogget derfra. I januar var hun

med på den virtuelle turen til flyktningleiren Al-Shati (Beach Camp) i Gaza. Hun deltok på webinarer til Palestinian Civil Society om det planlagte valget i Palestina. I oktober var hun med på webinarer fra Libanon med Arab Palestinian Cultural Club.

Randi sitter i utvalget for Mangfold, inkludering, solidaritet og likestilling i Fagforbundet Vestland, og inviterte Fagforbundets prosjektleder Ingunn Eriksen dit for å orientere om Palestina. Hun er aktiv lokalpolitiker for Rødt. Sammen med Magne Hestad og Sara Bell sitter Randi i Internasjonalt utvalg i Fagforbundet Vestland.

VESTLAND: Magne Hestad

I april deltok Magne på webinarer til Palestinian Civil Society om det planlagte valget. Han har vært i kontakt med tillitsvalgte i noen kommuner for å få vedtak som forbyr innkjøp av varer fra okkupert område. Han har vært aktiv på sosiale medier for å informere og påvirke.

VESTLAND: Sara Bell

Sara samarbeider aktivt med Norsk Folkehjelp Bergen, LO i Bergen og Omland, Palestinakomiteen i Bergen og Handala, Palestina-butikken i Bergen. Samarbeidet har vart i mange år og er fruktbart. Gjennom året har det vært flere aktiviteter, for det meste digitale, men også avisinnlegg og samarbeid med SVs stortingsgruppe.

Sara var med på webinarer om det palestinske valget. I oktober deltok hun på webinarer fra Libanon med Arab Palestinian Cultural Club, og i november på webinarer med lederne for de seks organisasjonene som ble stemplet som terrorister av den israelske forsvarsministeren Benny Gantz i slutten av oktober. På FN-dagen for internasjonal solidaritet med det palestinske folket ble det holdt et fysisk møte med Norsk Folkehjelp,

Palestinakomiteen i Bergen og Handala, om hva nå etter denne terrorstemplingen. Sara innledet sammen med David Bergan, Palestina-rådgiver i Norsk Folkehjelp.

Sara er aktiv på sosiale medier. Det har også vært noe mediearbeid om de seks palestinske organisasjonene og saken med mulig norsk togkjøp fra baskiske CAF, både som Palestina-ambassadør og som vara-representant til Stortinget for SV Vestland.

VIKEN: Ivar Romundstad

Etter påvirkningsarbeid overfor politikere i SV og Arbeiderpartiet i nærmere ett år vedtok Viken fylkesting i januar et innkjøpsreglement som forbyr handel og investeringer med okkuperte områder. Samme initiativ ble tatt overfor Arbeiderpartiet i Råde, men forslaget ble nedstemt i kommunestyret.

Ivar har deltatt på flere digitale møter for ambassadørene. Han er også aktiv i Palestinakomiteen i Fredrikstad, men aktiviteten har vært redusert i år. Ivar har deltatt i ulike debatter på sosiale medier.

I høst tok ungdomstillitsvalgte og de fire Palestinaambassadørene i Viken initiativ for å få til et solidaritetsprosjekt mellom Fagforbundet Viken og en palestinsk organisasjon gjennom Norsk Folkehjelp. De håper å inngå et samarbeid med ungdomsorganisasjonen Arab Palestinian Cultural Club (APCC) i flyktningleiren Beddawi i Libanon. Målet er å komme i gang med prosjektet våren 2022.

VIKEN: Lynette Frøyhov

Lynette har bidratt til å holde Palestina på dagsorden i regionen og lokalt i egen fagforening. Regionen har økt sin bevilgning for støtte til Palestina. Hun har også lest og delt saker på Facebook.

VIKEN: Heidi Engum

Heidi var med på ambassadørsamlingen på Sørmarka og blogget derfra. I februar ble hun valgt inn i styret til Palestinakomiteen i Drammen, og har deltatt på nettmøter for flere lokale lag. Halve styret er også med i Ship to Gaza.

8. mars bar Heidi Palestina-fanen gjennom gatene i Drammen – for syvende år på rad. Hun deltok også på Samfunnspolitisk fagkonferanse, en årlig samling i regi av Norsk Folkehjelp.

Under protestene mot bombingene av Gaza deltok hun på markeringen 19. mai på Eidsvollss plass i Oslo. Heidi har deltatt på alt av digitale møter for ambassadørkorpsset, og fikk også med seg BDS-webinarer What we need to know og Richard Falks Israeli Apartheid. I juni og oktober ble det holdt fysiske stands i Drammen med mange interesserte unge. I september kom Mads Gilbert – til stor inspirasjon for de oppmøtte.

Heidi er aktiv på Facebook og Instagram. Oljefondkampanjen har fått mye oppmerksomhet på hennes egen Facebook-side. Hun har informert om ambassadørkorpsset til medlemmer og kolleger. Ellers har Heidi jobbet overfor lokale virksomheter og idrettsforeninger for å få til apartheidfrie soner.

VIKEN: Pål A. Hauge Christiansen

Pål var med på samlingen på Sørmarka og blogget derfra. FN-dagen for internasjonal solidaritet med det palestinske folket ble markert i Fredrikstad, der Pål deltok sammen med Palestinakomiteen. Han har deltatt på foredrag og fått i gang samarbeid med den lokale Palestinakomiteen om framtidige arrangementer. Pål er aktiv på sosiale medier.

Da Palestina kom til Sørmarka

Også i 2021 satte pandemien en stopper for årets planlagte ambassadørreise. Som året før ble 'turen' i stedet lagt til LOs kurs- og konferansesenter Sørmarka utenfor Oslo.

Foto: Norsk Folkehjelp

Gaza etter bombingene i mai 2021: Når bensin ikke er å få kjøpt, er esler og hester nødvendige erstattere for biler som mangler drivstoff.

Programmet for ambassadørsamlingen ble lagt så tett som mulig opp til en reell reise i Palestina – gjennom nettmøter, intervjuer og palestinsk mat. Norsk Folkehjelps landdirektør Anja Riiser deltok sammen med flere eksterne innledere.

Gjennom fire dager fikk deltakerne nye bekjenskaper og større innsikt i palestinerne hverdag. Nettsamtalene med palestinerne berørte sterkt, det falt også noen tårer av det vi fikk høre. Samlingen skapte et fornyet engasjement for ambassadørene, og blåste nytt liv til håpet om én dag å kunne få reise til Palestina – også i det virkelige liv. Det betyr mye for våre palestinske partnere å kunne få snakke direkte med sine interasjonale støttespillere.

2021
**Maria Nilsen
Aksberg**

Foto: Marius Fiskum

– Datteren min hopper i været av den minste lyd

De ansatte på kontoret til Norsk Folkehjelp i Gaza er glade for å møte oss, men som resten av befolkningen der er de sterkt preget av krigen i mai. De mener denne 11 dager lange krigen var verre enn både den 51 dager lange krigen i 2014, krigene i 2012 og i 2008/2009. Angrepene virket helt vilkårlige. Ingen steder var trygge, de har ingen bomberom og ingen steder å flykte.

Foreldrene strever tydelig med å snakke om det bunnløst fortvilende ved å ikke kunne beskytte sine egne barn mot å bli drept eller skadet, å se naboer bli flatbombet, en datter som klamrer seg til bena sine når du må på toalettet, eller en sønn som vet at du lyver hvis du sier at dette kommer til å gå bra. Traumene er ikke over. Flere av barna sover fortsatt sammen med foreldrene sine, og svetter ved den minste brå lyd.

– VÅRT ARBEID ER BARE EN DRÅPE I HAVET, MEN EN VIKTIG DRÅPE!

Union of Agriculture Work Committees (UAWC) er en organisasjon for bønder i hele Palestina og for fiskerne i Gaza. De jobber for at bøndene selv skal eie den jorda

de driver, og at fiskerne skal kunne høste fra havet de helst vil leve av. Målet er økt selvforsyning, matsikkerhet og en bærekraftig utvikling innen naturens tålegrenser.

Det er Israel som bestemmer fiskerigrensen utenfor Gazastripen, og de kan endre den midt på natten. De tar garnene dine hvis du satte dem der det var lov å fiske i går, men nå plutselig er ulovlig å fiske i dag. Hvis du prøver å hente garnene, risikerer du å bli skutt på.

Bøndene i Gaza sliter også med sitt. Ved grensen til Israel har de ikke lov å dyrke vekster som er over 60 cm høye, fordi israelske soldater skal ha fritt innsyn over jordene. Bøndene får regelmessig avlingene sine ødelagt rett før innhøstingen. UAWC er utsatt for svertetekampanjer, og kontoret deres i Ramallah ble nylig raidet av israelske soldater. Døra ble slått inn, hele kontoret rasert og papirer og harddisker stjålet.

NETTVERK ER ALFA OMEGA FOR VOLDSUTSATTE KVINNER

Association for Women and Child Protection (AISHA) er en kvinneorganisasjon som jobber med voldsutsatte kvinner og barn. De gjør en imponerende jobb, selv under krevende forhold med pandemi, krig og okkupasjon. Vold mot kvinner og selvmordsforsøk blant barn og unge har økt. Hva har berørt dem mest denne uka? Vi får til svar at hver dag treffer de kvinner i rystende livssituasjoner som det gjør vondt i hjertet å lytte til.

Likevel ser jeg hvordan smilet til lederen av AISHA lyser opp skjermen, og vitner om at hun brenner for jobben sin. Det er spesielt kvinner uten nettverk som blir hardt rammet av vold og overgrep. En ung dame rømte fra den voldelige mannen sin. Han meldte henne savnet, men hun meldte

seg ikke da hun fikk høre om det. Det endte med at hun ble satt i fengsel fordi hun hadde 'kastet bort' offentlige midler på at politiet måtte lete etter henne. AISHA fikk grepet inn. En annen kvinne de har hjulpet denne uka, har blitt tvangsgiftet to ganger og har kun hatt som oppgave å være fødemaskin. Hun hadde aldri møtt barna sine.

Historiene de ansatte i AISHA deler med oss, vitner om et samfunn det er vanskelig å forestille oss. Lover er på plass, men det mangler på implementering og etterlevelse. I samfunn under langvarig okkupasjon og undertrykkelse rammes ofte kvinner og barn både av okkupasjonsmakta og av dysfunksjonelle samfunnsstrukturer. AISHAs arbeid for kvinnerettigheter og forebygging av vold er bokstavelig talt livsviktig.

RISIKOFYLT Å VÆRE AKTIVIST I PALESTINA

Okkupasjonen fører til stadig flere begrensninger for palestinerne. Det er beundringsverdig å lytte til menneskene som må bo og jobbe i så krevende situasjoner hver eneste dag. Her i Norge kan vi delta i samfunnet hvis vi vil, selv om det kan være vanskelig å få folk til å engasjere seg i lokalsamfunnet og i politisk og frivillig arbeid.

Organisasjonene vi snakker med forteller om det samme, at det kan være vanskelig å få både unge og voksne til å engasjere seg. Men i Palestina skyldes dette at folk er redde. Man kan bli fengslet for arbeid i sivilsamfunnet, noen organisasjoner er utsatt for svertetekampanjer, i tillegg er det indre uroligheter.

Vi må fortsette kampen mot undertrykking og okkupasjon på tvers av landegrenser. Derfor jobber vi for et fritt Palestina!

2021
Lasse Skurtveit

Hard hverdag for bøndene og fiskerne

Krigen mot Gaza i mai 2021 medførte massive ødeleggelser på veier, brønner, vannrør og landbruksarealer. Ødeleggelserne førte til enorm matmangel og matpriser som skjøt i været. FN anslår at over 70 prosent av Gazas befolkning lider av matmangel.

Ifølge Oslo-avtalen fra 1993 skulle fiskerigrensen utenfor Gazastripen være 20 nautiske mil. Men siden da har Israel tillatt palestinerne å fiske bare mellom seks og tolv nautiske mil fra land. Kysten langs Gaza er svært langgrunn, og så nær land er det svært lite fisk. Fiskerne opplever ofte at de setter ut garnene sine om kvelden, Israel bestemmer seg for å endre grensen midt på natten og konfiskerer garnene. På land er det liten eller ingen tilgang på materialer til å bygge opp igjen alt som er bombet. Dette gjør det svært vanskelig å kunne øke matproduksjonen.

På Vestbredden utsettes palestinerne jevnlig for trakassering fra israelske okkupasjonsstyrker, som da de 7. juli stengte hovedkontoret til UAWC i Ramallah – helt uten forvarsel og uten noe grunnlag. Bøndene opplever også aggressive bosettere som river opp frukttrærne deres og tenner på olivenlundene. Både bønder og fiskere blir jevnlig fysisk angrepet. OCHA, FNs organ for koordinering av humanitære spørsmål, publiserer en månedlig rapport om angrep på bønder og fiskere fra okkupasjonsstyrkene og bosetterne.

Men UAWC beskriver også et palestinsk sivilsamfunn uten demokratisk styring. Det gjør organisasjonens arbeid krevende, blant annet fordi de ikke har regler for fordeling av midler til jordbruk og fiske. I realiteten er alt lite regulert. Ifølge UAWC er noe av løsningen å avholde nyvalg til den palestinske nasjonalforsamlingen, slik at de kan ansvarliggjøre dem som nå sitter ved makten og få en styringsdyktig palestinsk administrasjon. Slik kan man få en mer rettferdig fordeling av den bistanden som gis til Palestina.

UAWC fortalte om en større bevissthet nå enn før på betydningen av å rekruttere kvinner inn i organisasjonen. Dette har ført til en økt kvinnerepresentasjon, og flere prosjekter som nå er drevet både av og for kvinner.

Det var godt å høre representantene fra UAWC og deres klare tanker om hva slags samfunn de ønsker for et selvstendig Palestina – et samfunn som er styrt av en folkevalgt forsamling. Det var også sterkt å høre at de, på tross av gjentatte overgrep fra bosettere og den israelske okkupasjonsmakten, fortsatt har håp, utholdenhet og motivasjon til å fortsette sitt viktige arbeid for å dokumentere overgrep og videreutvikle det palestinske landbruket.

2021

Heidi Engum

Palestinske studenter vil ha demokrati

I mange år har Fagforbundet støttet palestinske studenter gjennom Norsk Folkehjelps partner *Students' Forum Institute (SFI)*. Dette er en ideell, ikke-kommersiell og ikke-statlig organisasjon.

Foto: Norsk Folkehjelp

Trebåter på land i ekstrem sommervarme i Gaza betyr mange ødelagte båter. Fagforbundet støtter fiskerne med innkjøp av nye båter og annet fiskeutstyr, og bevilget en million kroner ekstra i 2021 til reparasjon og vedlikehold av fiskebåter i Gaza.

Deres mål er å utvikle de palestinske ungdoms- og studentorganene på alle utdanningsnivåer, men også på politiske og sosiale områder. SFI har sete i Betlehem, og er aktive i 20 kommuner på Vestbredden.

Students' Forum Institute jobber særlig med studentorganisasjonene for økt bevissthet om og forståelse av god styring, av rettsstaten og demokratiet. Arbeidet gjøres med sikte på å øke det politiske og sosiale engasjementet blant palestinsk ungdom. Samfunnet trenger at flere unge velges inn i palestinske beslutningsorganer, som deres bidrag til å styrke demokratiet. Studentene jobber systematisk og engasjert for å bli hørt og skape forandringer. Rettferdighet og likestilling står høyt i kurs.

Covid-19 har satt sine begrensninger, men også skapt nytt engasjement. Det siste året har de hatt utfordringer og hindringer som i resten av verden med begrenset aktivitet. Pandemien gjorde at mange av aktivitetene gikk over i mer humanitært arbeid som matutdeling og hygienekampanjer. SFI var en av få organisasjoner i Betlehem med jevn aktivitet i 2021.

Samtalene med ledelsen i SFI og intervjuet med studenten Mohammed ga meg forståelsen av hvor mye engasjerte mennesker

kan utrette på tross av trange økonomiske rammer. De kan fortelle om en palestinsk skolehverdag hvor det ikke er uvanlig at skolene blir ødelagt og elever arrestert av israelske okkupasjonsstyrker. Disse raidene finner sted på alle skoletrinn og universiteter, og skaper både stor frykt og motløshet.

Israelske myndigheter legger også føringer på innholdet i pensum. Kartet over historisk Palestina finnes ikke i studiebøkene. Det er også lite om palestinsk historie, da Israel vurderer dette som oppvigleri. Det er forbudt å snakke om Al-Naqba, det samme gjelder omtale av enkelte kjente palestinere. Følgelig har SFI fokus på å styrke studentenes palestinske identitet. Grunnskolen har heller ikke noe pensum om demokrati og politisk deltakelse. Imidlertid finnes det innslag om demokrati i pensum på høyere trinn, men ikke nok til at det monner.

I Betlehem jobber SFI tett med tre skoler. Studenter tar kontakt med skolelevne og motiverer dem for å delta i ulike aktiviteter – som oliveninnhøsting, å bli kjent med kulturlandskapet i nærområdet og bidra til forskjønnelse av skoleområdene. Slik blir man kjent på tvers av både alder og geografi.

Fengslinger og forfølgelse fra israelske sikkerhetsmyndigheter av det SFI beskriver

som samvittighetsfanger, skaper redsel for å delta i organisasjonslivet både i Gaza, på Vestbredden og i Jerusalem. Israelske myndigheter sa de ville nekte palestinerne i Øst-Jerusalem å stemme i det planlagte palestinske valget i mai 2021. Hele valget ble avlyst. Det er nesten umulig å holde regelmessige valg i Palestina, og vanskelig å motivere de unge til å tro på en demokratisk, palestinsk stat. Alt dette bidrar til ulik organisasjonsgrad i Gaza, på Vestbredden og i Jerusalem. SFI formidler at når okkupasjonen står i veien for en palestinsk stat, blir et velfungerende lokaldemokrati desto viktigere.

Møter de motstand når de er ute og forteller unge om viktigheten av å delta i samfunnet og ulike beslutningsorganer? Mohammed svarer at de fleste setter pris på det og ønsker det velkomment.

Arbeidsledigheten i Palestina er skyhøy. Blant folk med høyere utdanning på Vestbredden er den nå over 50 prosent. Det finnes få jobber, og yngre har vansker med å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Noe av opplæringen handler om hvordan man kan gjøre seg selv mer attraktiv og relevant for ulike arbeidsgivere.

SFI informerer aktivt om borgerrettigheter. Politisk jobber de med kompetansebygging gjennom kurs for ungdommen i hvordan de kan delta i beslutningsprosesser. SFIs rolle er å forvalte samt sette de ulike studentorganisasjonene i stand til å ta aktivt del i sin egen framtid. SFI samarbeider også med lokale myndigheter for å fremme ungdommens deltakelse i de ulike studentorganisasjonene.

I SFI er det mange aktive unge kvinner. De fungerer som forbilder for nye studenter, som da ser at også jenter og kvinner har en helt naturlig politisk rolle. Kvinners rettigheter opptar meg, både lokalt, nasjonalt og inter-

nasjonalt. Frihetskamp er kvinnekamp, kvinnekamp er frihetskamp, men korona setter en stopp for årets 8.-mars-markeringer – både i Norge og i Palestina. Palestinske kvinner kjemper de samme kampene som kvinner verden over, for økonomisk frihet, selvbestemmelse og kampen mot vold i hjemmet. Palestinske lover diskriminerer kvinner sterkt når det gjelder økonomi, samlivsbrudd og arbeidsliv. Studenter, unge og eldre kvinner har felles interesser av å jobbe side om side for å få endret disse lovene – hver dag, ikke bare 8. mars.

2021
Randi Aven

Folk i Gaza er innesperra

Etter tre intensive dagar på Sørmarka er eg full av inntrykk og kjenner på både sinne og frustrasjon. Men eg er også imponert over kva partnarane våre får til!

Det er nesten ikkje til å fatte korleis det palestinske folket lever i Gaza. På eit område med same storleik som Mjøsa bur og lever det to millionar menneske. Dei har levd med blokade i 14 år, og Israel har ved fleire høve utført krigshandlingar i Gaza, no sist i mai.

Blokaden fører til at Gaza manglar det meste av reservedeler, utstyr og varer til å bygge opp igjen det som vart øydelagt under krigane. Det er avgrensa tilgang på reint vatn og drivstoff, og straum er tilgjengeleg berre ca. åtte timar i døgnet, og ein veit aldri kor tid den vert kopla ut. Prisauken er stor, arbeidsløysa i Gaza er skyhøg, blant unge vaksne er den på nær 60 prosent og to tredeler av folket lever under fattigdomsgrensa. I tillegg gjere den israelske hæren det vanskeleg å drive landbruk og fiske.

I sum har alt dette ført til at dagleglivet på Gazastripa er svært vanskeleg. Psykisk uhelse, sjølv mord, medikamentavhengighet og vold i nære relasjonar aukar i Gaza. Det gjere sterkt inntrykk når ein av dei tilsette på Gaza-kontoret til Norsk Folkehjelp seier at mange av ungdommane i Gaza har mista alt håp.

Ein av Norsk Folkehjelp sine partnarar i Gaza er AISHA (se s. 21). Dei er ein uavhengig organisasjon som jobbar med å beskytte kvinner og barn mot vold gjennom å støtte, styrke og auke bevisstheita om viktige psykologiske, sosiale, juridiske og økonomiske spørsmål. I arbeidet sitt brukar dei ulike aktivitetar, som arbeidstrening og anna form for opplæring. AISHA har 75–80 tilsette, av dei seks menn. I tillegg har dei 75 mannlege ambassadørar, som har fått opplæring og blir brukt i sitt nærmiljø til å snakke med andre menn om vold i familien.

AISHA har fleire kontor i bydelane, eiga nettside og ei open linje slik at det er lett å komme i kontakt med dei. Dei driv fleire program og jobbar aktivt med familievold, psykisk helse, prevensjon, kvinnehelse, medikamentmisbruk, familieterapi og positiv barneoppdragelse. AISHA har 34 000 brukarar, i all hovudsak kvinner og barn. Dei har også tilgang på legar og anna helsepersonell.

Vi fekk møte dei to tilsette Reem Frainah og Mariam Abulatta. Nokre timar på teams med tolk går utruleg fort, og det var mykje vi ikkje fekk spurt om. Men hovudintrykket er at AISHA er ein organisasjon som det i aller høgste grad er bruk for i Gaza. Dei når ut til mange, spesielt til kvinner og barn, og dei er med på å gje håp til folk i Gaza. Sjølv om eg berre fekk eit lite innblikk i arbeidet deira, så aner eg kor vanskeleg det er å vere kvinne i dette samfunnet. Ingen i Gaza har eit lett liv, og verst er det kanskje for kvinner og barn – der som elles i verda ...

ENGASJÉR DEG!

Her har du mange muligheter: Kontakt Palestina-ambassadøren i ditt eget fylke eller prosjektleder Ingunn Eriksen – ingunn.eriksen@fagforbundet.no
Se www.fagforbundet.no/om-fagforbundet/solidaritetsprosjekter

Foto: Norsk Folkehjelp

Unge sørsudanere er aktive i kulturgruppa Ana Taban. Gjennom dans, musikk og teater vil de påvirke sine politikere til å få slutt på landets mange konflikter.

Norsk Folkehjelp

Postboks 8844 Youngstorget, 0028 OSLO

Telefon: **+47 22 03 77 00**
Faks: **+47 22 20 08 70**
E-post: **norsk.folkehjelp@npaid.org**
Hjemmeside: **www.folkehjelp.no**